

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE

Master i översättning – engelska
Vt 2022

Gomp eller mugglare –
En komparativ studie av den norska och den svenska
översättningen av
Harry Potter and the Philosopher's Stone

Författare:
Lotta Larsson

Handledare:
Lisa Holm

Sammandrag

Denna masteruppsats baseras på en jämförande undersökning beträffande egennamn och benämningar i den norska och den svenska översättningen av J. K. Rowlings *Harry Potter and the Philosopher's Stone* (1997). Syftet med denna uppsats är att undersöka skillnaderna i översättningsval mellan språken vad gäller kategorierna egennamn och benämningar samt om valen varierar beroende på kategori. Uppsatsen består av en kvantitativ undersökning som ligger till grund för den kvalitativa ansatsen, där en näranalys av de båda översättningarna av egennamn och benämningar utförs. För den kvantitativa delen utformades en bedömningsskala för att kunna identifiera huruvida översättarnas överordnade översättningsstrategi är källtexttrogen eller målspråksanpassad. Undersökningen visar att översättningsvalen i den norska och den svenska översättningen skiljer sig åt. Slutsatsen är att den norska översättarens översättningsstrategi emellanåt är källtexttrogen och emellanåt målspråksanpassad medan den svenska översättarens strategi i sin helhet är källtexttrogen. Vidare visar undersökningen att bedömningsskalan som utformades för den kvantitativa delen fungerade och underlättade bedömningen av vilken översättningsstrategi översättaren använt sig av.

Engelsk titel: Gomp or Muggle - A comparative study between the Norwegian and Swedish translations of *Harry Potter and the Philosopher's Stone*.

Nyckelord: *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, *Harry Potter och de vises sten*, *Harry Potter og De vises stein*, J.K. Rowling, översättning, översättningsstrategi, källtexttrogen, målspråksanpassad, komparativ studie

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställningar	4
2. Bakgrund	5
3. Teoretisk bakgrund.....	7
3.1 Polysystemteorin och översättningsstrategier	7
3.2 Barnboksöversättning – olika synsätt.....	9
3.2.1 Göte Klingberg	9
3.2.2 Riitta Oittinen	11
3.2.3 Maria Nikolajeva	12
3.3 Namnöversättning i fantasy-litteratur	13
3.3.1 Semantisk innebörd	13
3.3.2 Semiotisk innebörd	14
3.3.3 Ljudsymbolisk innebörd	14
3.3.4 Namnöversättning.....	15
3.4 Pedersens översättningsstrategier.....	15
4. Material och metod.....	18
4.1 Material	18
4.2 Urval	18
4.3 Metod för den kvantitativa undersökningen	19
4.4 Metod för den kvalitativa undersökningen	21
5. Analys och resultat	22
5.1. Kvantitativ analys – Sammanställning av bedömningen av källtextnärhet.....	22
5.2 Kvalitativ analys – Näranalys av översättningen av namn och benämningar	24
5.2.1 Egennamn	24
5.2.2 Benämningar.....	28
5.2.3 Gränsfall	30
5.3 Sammanfattat resultat.....	32
6. Diskussion och slutord	33
6.1 Diskussion.....	33
6.2 Slutord och framtida forskning	35
Litteraturförteckning	37
Bilaga 1 Tabell över egennamn.....	40
Bilaga 2 Tabell över benämningar	43

1. Inledning

I denna masteruppsats undersöks skillnaderna mellan den svenska och den norska översättningen av fantasyboken *Harry Potter and the Philosopher's Stone* (1997) i fråga om översättningen av egennamn, som *Cornelius Fudge* och *Hogwarts*, och benämningar. Benämningar avser företeelser i Harry Potters värld, både inanimata, som *sickle*, och animata, som *mugglare*, alltså människor utan magiska förmågor.

Genren fantasy omfattar enligt det elektroniska uppslagsverket *Encyclopedia of Fantasy* berättelser som fungerar inom sina egna ramar. Om en bok eller film inom fantasy-genren utspelar sig i världen som vi känner till den är dess handling omöjlig, men om den utspelar sig i en påhittad värld som i sig är omöjlig är historierna möjliga på grund av det påhittade ramverket (*Encyclopedia of Fantasy* 1997). Orsaken till att många barn- och ungdomar uppskattar fantasy är att innehållet ofta involverar det förflutna och gärna sådant som är övernaturligt (Bugge Høverstad 2010).

Berättelserna om Harry Potter, skrivna av J. K. Rowling, är mycket välkända och spridda litterära verk inom genren fantasy. Inom genren är det av stor betydelse vilket namn en karaktär eller plats får och, i fallet med J.K. Rowlings böcker, även benämningar. Författaren väver ofta in magiska kopplingar med budskap av central betydelse i både namn och benämningar, vilket är ett bra verktyg för att trollbinda läsaren och befästa karaktärerna (Bugge Høverstad 2010). Detta medför att överföringen av de litterära elementen, som egennamn och benämningar, från ett språk till ett annat blir mycket viktig. Översättare kan välja olika strategier i sitt översättningsarbete, men det är vanligt att barnlitteratur genomgår större förändringar vid översättning, både vad gäller stil och innehåll, jämfört med litteratur som riktar sig till en vuxen målgrupp (Alvstad 2018:162), mer om detta i avsnitt 3.1. Vid översättning av barnlitteratur ska den översatta texten dessutom tilltala både den tilltänkta målgruppen och de vuxna som styr barns läsning, som till exempel föräldrar och lärare (Alvstad 2018:24).

1.1 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka skillnaderna i översättningsval mellan den norska och den svenska översättningen av *Harry Potter and the Philosopher's Stone* vad gäller kategorierna egennamn och benämningar samt om det finns skillnader beroende på

kategori. Översättarnas strategier jämförs med varandra och analyseras utifrån en bedömningskala jag har utformat med inspiration av annan forskning om översättningsstrategier, se vidare avsnitt 4.3. I analysen av översättarnas strategier används uttrycken källtexttrogen och målspråksanpassad. Begreppen presenteras i avsnitt 3.1. Anledningarna till att jag valde just detta ämne är flera. Först och främst har jag ett stort intresse för Harry Potter och utöver detta har jag läst i medier flera gånger genom åren att vissa av de norska namnen är roliga. Det är därför intressant att undersöka just den norska och den svenska översättningen. Språken är lika men ändå skulle översättningslösningarna kunna vara olika. Slutligen har båda översättarna översatt alla böckerna, vilket också är en god anledning till att undersöka och jämföra just dessa språk. Frågeställningarna som ligger till grund för undersökningen är:

1. Hur skiljer sig den norska och den svenska översättningen av *Harry Potter and the Philosopher's Stone* åt i fråga om översättning av egennamn och benämningar?
2. Vilka skillnader finns det vad gäller översättningsstrategi mellan de två kategorierna egennamn och benämningar?

2. Bakgrund

Harry Potter and the Philosopher's Stone är den första delen i en serie bestående av sju böcker. Boken utspelar sig i England och handlar om en pojke som har en svår uppväxt hos sina släktingar. Pojkens föräldrar dog när han var liten och därför bor han hos sin moster, morbror och kusinen Dudley som behandlar honom illa. En dag när Harry snart ska fylla elva får han ett brev från en okänd avsändare. Det är ett brev som hans släktingar till varje pris vill undvika att han läser, eftersom brevet berättar för honom att han är en trollkarl och är erbjuden en plats på Hogwarts, en skola för häxkonster och trolldom. Släktingarna avskyr allt som har med magi att göra. Harry kommer till slut till Hogwarts, där det händer spännande saker.

Trots att böckerna idag är världskända blev de inte en succé direkt. Enligt en artikel i *The Guardian*, "JK Rowling posts letters of rejection on Twitter to help budding authors", tackade flera förlag nej till den första Harry Potter-boken innan den till slut gavs ut av förlaget Bloomsbury 1997 (Kennedy 2016). Bokserien gavs sedan ut under tio år och är den mest sålda

bokserien i historien. Harry Potter-serien har översatts till över 80 språk, vunnit ett flertal priser och sålts i över 500 miljoner exemplar världen över. J.K. Rowling skriver på sin hemsida att hon kom på idén till den första Harry Potter-boken redan 1990 när hon satt på ett försenat tåg från Manchester till King's Cross i London och hon planerade de sju böckerna under de kommande fem åren (J.K. Rowling u.å.). Böckerna började filmatiseras 2001 och den sista, *Harry Potter and the Deathly Hallows II*, kom ut år 2011 (Fandom u.å.).

J.K. Rowling har utöver böckerna om Harry Potter skrivit andra böcker som har med Harry Potters magiska värld att göra, exempelvis *Fantastic Beasts and Where to Find Them*, som också har filmatiserats. J.K. Rowling har även publicerat kriminallitteratur under namnet Robert Galbraith. Författaren har studerat både franska och klassiska studier innan hon blev en känd författare. Enligt J.K. Rowlings hemsida har framför allt franskan inspirerat henne när hon namngav till exempel trollformlerna och vissa av karaktärerna i böckerna (J.K. Rowling u.å.).

Den svenska översättningen, *Harry Potter och de vises sten*, är gjord av Lena Fries-Gedin och gavs ut av förlaget Tiden 1999. Fries-Gedin har översatt alla Harry Potter-böckerna i serien. I artikeln "I huvudet på Lena", berättar Fries-Gedin att hon till en början arbetade som översättare vid sidan om sitt vanliga arbete som lärare och att hon efter pensioneringen fortsatte som översättare. Hon har översatt ett 80-tal böcker (Kågström 2016). Fries-Gedin pratar även om sin översättningsstrategi i intervjun: "Det eviga dilemmat är hur trogen originalet man ska vara. Jag försöker vara så trogen som möjligt, det är ju inte jag som är författare, men ibland måste man dra ifrån och lägga till lite." (Kågström 2016).

Boken heter *Harry Potter og De vises stein* på norskt bokmål och översättningen är gjord av Torstein Bugge Høverstad, som har översatt alla Harry Potter-böckerna till norska. Den norska översättningen gavs ut 1999 av förlaget Cappellen Damm. Bugge Høverstad har också översatt annan litteratur, bland annat *Sagan om ringen*, och har därför god erfarenhet av att översätta fantasy. Under en intervju med den norska tidningen Framtida (Løvereide 2016) berättade Bugge Høverstad att han mejlade J.K. Rowlings team för att fråga om han fick ändra namnen. J. K. Rowlings team svarade att han inte skulle göra det. Emellertid valde han att låtsas som om han aldrig fått svar eftersom han ville ändra namnen. Bugge Høverstad har skrivit i en text för Norsk Oversetterforening att han tycker att språkfantasi och roliga namn är en indikation på en bra fantasyberättelse även om det inte är någon garanti (2010). Han menar även att humorn inte är subtil i Harry Potter-böckerna och har till exempel skrivit om varför han valde att översätta

muggle till *gomp*. *Muggle* är ett dialektord för svans och därför valde han att översätta det till ett ord som betyder bakdel, vilket kan upplevas humoristiskt av barn (2010).

3. Teoretisk bakgrund

Som tidigare nämnt är det vanligt att barnlitteratur genomgår större förändringar än vuxenlitteratur vid översättning (Alvstad 2018:162). För att förstå varför barnboksöversättningar ofta anpassas efter målgruppen presenterar jag i kommande avsnitt kort polysystemteorin och hur den påverkar all litteratur och översättning.

3.1 Polysystemteorin och översättningsstrategier

Itamar Even-Zohar är en israelisk kulturforskare vid Tel Avivs universitet och professor i semantik och litteraturteori. Han har utvecklat polysystemteorin, som beskriver hur det litterära systemet är utformat (1990). Vilken status ett verk får inom det litterära systemet bestäms av dess relationer till andra system. Enligt polysystemteorin intar översatt litteratur antingen en central eller en perifer position inom ett litterärt system beroende på originalverkets betydelse (Even-Zohar 1990:26–47).

Även Yvonne Lindqvist skriver om positionerna översatt litteratur kan inta i litterära system i sina böcker *Översättning som social praktik: Toni Morrison och Harlequinserien passion på svenska* (2002) och *Högt och lågt i skönlitterär översättning till svenska* (2005). Om litteraturen innehar en central position i ett litterärt system kommer strategin vara att arbeta källtexttroget och översättaren kommer i högre grad att respektera originaltexten (Lindqvist 2002:37). Översättaren strävar då efter att ”reproducera de dominerande textuella relationerna i källtexten” (Lindqvist 2005:30). Om litteraturen innehar en perifer position följer översättaren däremot målkulturen och arbetar målspråksanpassat, vilket innebär en större benägenhet att anpassa det litterära verket efter målspråkskulturen (Lindqvist 2002:37). Då styrs översättarens val mer av målspråklitteraturens etablerade genrekonventioner (Lindqvist 2005:30).

Översättare väljer således ofta mellan en mer källtexttrogen översättningsstrategi, alltså vad Lindqvist benämner som en adekvansinriktad översättningsstrategi (2005:36), och en mer

målpräskanpassad översättningsstrategi, vilket Lindqvist benämner som en acceptansinriktad översättningsstrategi (2005:36). Venuti talar i stället om översättningsstrategierna domestication och foreignization (Venuti 1995:20). Enligt Venuti är domesticering en etnocentrisk strategi som förflyttar den främmande texten in i målkulturen medan främmandegörande strategier i stället tar hänsyn till de kulturella skillnaderna (Venuti 1995:20).

Det är enligt Zohar Shavit vanligt att använda främmandegörande strategier vid översättning av barn- och ungdomslitteratur. Hon är professor i kulturforskning vid Tel Avivs universitet och hon hade Itamar Even-Zohar som handledare när hon skrev sin avhandling. Shavit menar att det allra vanligaste vid översättning av barn- och ungdomslitteratur är att översättningen anpassas efter målpräskkulturen och att detta beror på litteraturens perifera position i polysystemet (Shavit 1981:171). Om vissa element i källtexten inte existerar inom målsystemet stryks ofta dessa från texten för att måltexten bättre ska harmoniera med normer som är styrande inom målpräskkulturen (Shavit 1981:172). Historiskt sett har översättare av barn- och ungdomslitteratur kunnat ta sig större friheter så länge de:

- a) anpassar texten så att den är lämplig och användbar för ett barn, vilket baseras på samhällets bild av vad som är bra för ett barn (Shavit 1981:172).
- b) anpassar handlingen, karaktäriseringen och språket efter barnens förmåga att förstå och läsa (Shavit 1981:172).

Shavit (1981:172) menar att situationen idag ser något annorlunda ut. Principen om att anpassa texten så att den är lämplig och användbar för barn påverkar fortfarande hur en text översätts till viss del, men principen om anpassning av handling och karaktärisering som presenteras ovan (b) dominerar.

Det är inte bara litteraturens position i polysystemet som påverkar hur en text översätts. Det råder dessutom olika översättningsnormer beroende på om det som översätts är högprestigelitteratur eller lågprestigelitteratur. När litteratur klassas som högprestigelitteratur präglas översättningen av stor respekt för källtexten och normen är att översättningen ska vara källtexttrogen. Översättaren bör med andra ord inte ta sig för stora friheter (Lindqvist 2002:43–44, 143). Det motsatta gäller vid översättning av lågprestigelitteratur, då översättaren kan ta sig

friheter (Lindqvist 2002:43–44) och översättningen ofta blir målspråksanpassad. Detta påverkar huruvida litteraturen anpassas till målkulturen vilket i sin tur påverkar måltextens helhet.

Lindqvists (2005:39) indelning av hög- och lågprestigelitteratur bygger på litteratursociologen Robert Escarpits kretsloppsmodell, i vilken det finkulturella kretsloppet skiljs från den populärkulturella. Systemet delar in litteraturen i fyra olika klasser: klassiker, kvalitetsromaner, underhållningsromaner och seriebundna populärpocketromaner.

Polysystemteorin kan fungera som förklaringsmodell till varför översättningsstrategin av barn- och ungdomslitteratur ofta är målspråksanpassad. Den perifera positionen innebär att översättaren inte behöver ta lika mycket hänsyn till källtexten eller visa lika mycket respekt för originalförfattaren. Vissa menar dock att en översättning kan bli bättre om den anpassas efter målspråskulturen. Oittinen (2000:84) menar till exempel att anpassningar kan vara ett sätt att vara lojal mot källtexten och författaren, men hon påpekar även att det krävs att texten blir accepterad i målspråskulturen för att den ska anses som bra, eller till och med bättre, än källtexten. Mer om Oittinens syn på barnboksöversättning presenteras i avsnitt 3.2.2.

3.2 Barnboksöversättning – olika synsätt

Det finns olika åsikter om huruvida texten ska anpassas efter målkulturens normer eller om det främmande ska finnas kvar. Texter av Klingberg (1986), Oittinen (2000) och Nikolajeva (2004) används i detta avsnitt för att ytterligare redovisa de olika ståndpunkter översättare kan ha vid översättning av barnlitteratur.

3.2.1 Göte Klingberg

Göte Klingberg, tidigare professor och forskare i barnlitteratur, förespråkar att översättare tar extra mycket hänsyn till källtexten. I sin bok *Children's fiction in the hands of the translators* (1986) använder han termen *adaption* när han avser anpassning av text. *Adaption* kan gälla innehållet, formen, stilen och mediet. Klingberg menar att den generella normen vid barnboksöversättning är att extra hänsyn ofta tas till den tänkta målgruppens intressen, behov, reaktioner, kunskap och läsförmåga. Han påpekar även att författaren redan kan ha anpassat en text efter en viss målgrupp, och om översättaren också anpassar texten är måltexten egentligen anpassad två gånger, vilket påverkar översättningen och kan medföra att måltexten blir svårare att förstå eller att den blir mindre intressant. Översättaren får enligt Klingberg inte anpassa

texten så att den nya målgruppen förstår mer eller mindre än den ursprungliga målgruppen (1986:62). Enligt Klingberg finns det olika sätt att anpassa texter och här presenteras några av de vanligaste tillvägagångssätten:

Adaption av kulturell kontext innebär att översättaren anpassar källtextens kulturella inslag efter den nya målgruppen. Strategin används för att bibehålla samma nivå av förståelse som den ursprungliga målgruppen har på grund av sin kulturella bakgrund, och som saknas i den nya målgruppen. Syftet med adaption av detta slag är att bibehålla eller öka nivån av förståelse eller att göra texten mer intressant (Klingberg 1977:82).

Modernisering innebär att översättaren försöker göra måltexten mer modern och aktuell för den tänkta målgruppen genom att byta ut föråldrat språk, byta ut historiska detaljer till mer moderna sådana, eller genom att få det att verka som om berättelsen utspelar sig senare i tiden (Klingberg 1977:185).

Purifikation innebär att översättaren modifierar, förskönar eller stryker företeelser för att översättningen ska följa de värden den avsedda målgruppen, eller i detta fall deras föräldrar, har (Klingberg 1977:186). Strategin purifikation kan användas av moraliska, religiösa, ideologiska eller kommersiella skäl. Purifikation kan exempelvis innebära att erotiska anspelningar eller skrämmande delar av ett verk stryks (Klingberg 1977:186).

Utöver dessa strategier nämner Klingberg att även beskrivningen av den geografiska placeringen är viktig och att miljön bör återges på ett korrekt sätt. Detta gäller framför allt om ett av målen med översättningen är att förmedla kunskaper om främmande länder eller miljöer till den tänkta målgruppen (Klingberg 1977:217). Att anpassa miljön i en text efter målgruppen kan alltså enligt Klingberg innebära att kunskap går förlorad. Att anpassa den geografiska platsen efter målgruppen är också en form av adaption.

Sammanfattningsvis förespråkar Göte Klingberg inte anpassningarna som presenteras i hans bok, utan han avråder snarare från att använda dem, men han har iakttagit att detta är anpassningar som ofta görs vid översättning av barn- och ungdomslitteratur. Klingberg anser att barnboksöversättaren ska vara källtexten trogen och att så mycket som möjligt av källtexten bör bibehållas för att ge barn och ungdomar tillgång till andra världar. Han menar att detta bör göras för att ett av flera syften med att översätta barn- och ungdomslitteratur är att förmedla

kunskap, förståelse och emotionella upplevelser från främmande kulturer för att utveckla barns syn på internationella relationer (Klingberg 1977:80, 84).

3.2.2 Riitta Oittinen

Riitta Oittinen är en finsk översättare och docent i översättningsstudier, och hennes syn på barnboksöversättning skiljer sig starkt från Klingbergs. Vad som av Nikolajeva (2004) kallas Oittinen-skolan baseras på samspelet mellan den implicita läsaren och översättaren. Oittinen anser att den viktigaste frågan att ställa sig vid översättning är: För vem översätter vi? Hon menar att det är viktigare att ta hänsyn till barnets läsupplevelse än att ta hänsyn till källtexten (Nikolajeva, 2004:23–24). Detta stämmer väl överens med de principer Shavit (1981:172) menar att en översättare måste ta hänsyn till vid översättning av barn- och ungdomslitteratur, vilka nämns i avsnitt 3.1. i denna uppsats. Översättningar är enligt Oittinens bok *Translating for Children* (2000:161) inte upprepningar av originalet utan snarare texter som skapas med olika syften, i olika sammanhang och för olika målgrupper, och det kan därför vara lämpligt att anpassa en text mer eller mindre beroende på kontext. Oittinen gör alltså ingen tydlig distinktion mellan översättning och adaption. Hon skriver dessutom att översättarens ord dels är översättarens egna, dels författarens, och att översättning är en evig process som aldrig går att slutföra (Oittinen 2000:161). Variationerna som kan uppstå är alltså oändliga.

Oittinen menar att orsaken till att vissa översättare och språkforskare har en negativ syn på adaption, alltså anpassning av en text, är att deras syn på översättning skiljer sig åt från hennes syn på översättning. För de som anser att översättning är en slags omskrivning, precis som Oittinen (2000:159), blir det svårare att skilja översättning och adaption åt, eftersom de anser att det är kontexten som styr om det är lämpligt att anpassa texten mer eller mindre. Begreppen behöver alltså inte nödvändigtvis betyda olika saker. Oittinen skriver att en adaption är en version av en text, precis som en översättning är. En adaption kan även innebära en förkortad version av en redan existerande text och förkortade versioner anses sällan ha samma värde som källtexten av forskare och översättare. Oittinen menar att all översättning inkluderar adaption av olika slag och att vissa forskare och översättare inte verkar medvetna om detta. Vidare menar hon att allt i en text kan anpassas. Namn kan ändras, miljöer kan lokaliseras, genrer, historiska händelser, tro, kulturella och religiösa ritualer kan anpassas efter läsaren för att erbjuda en så bra läsupplevelse som möjligt (Oittinen 2000:83–84).

Sammanfattningsvis baseras Oittinen-skolan på samspelet mellan översättaren och den implicita läsaren. Oittinen skriver i sin bok *Translating for Children* att 80 % av titlarna för barn som publicerades i Finland år 1997 var översatta från andra språk och att översättning är ett naturligt sätt att importera kultur och barnlitteratur. Oittinen menar alltså, precis som Klingberg, att det är viktigt att förmedla kunskap och förståelse, men deras synsätt på hur detta ska göras skiljer sig åt (Oittinen 2000:98–99).

3.2.3 Maria Nikolajeva

Nikolajeva har tidigare varit professor i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet men är sedan 2008 verksam vid universitetet i Cambridge. Hon disputerade 1988 och avhandlingen handlade om barnlitteratur, *The magic code: the use of magical patterns in fantasy for children*. Nikolajeva skriver i sin artikel ”Till otrohetens försvar – Om att svika texten till förmån för barnläsaren” som publicerats i *Barnboken 2004:1* om Klingbergs och Oittinens olika syn på barnboksöversättning. Nikolajeva (2004:28–29) tar upp just de norska och svenska översättningarna av Harry Potter som exempel på hur barnlitteratur kan anpassas. Enligt Nikolajeva (2004:24) började fixeringen vid översättningens trohet mot källtexten med bibelöversättningarna i västvärlden, eftersom bibeln ansågs vara Guds sanna ord och skulle återges så exakt som möjligt.

Även Oittinen nämner bibelöversättning i sin bok *Translating for Children*. Hon beskriver hur upprörda en del människor i Finland blev över nyöversättningen av *Bibeln* från 1992, och att detta har att göra med den emotionella kopplingen människor känner till olika verk. Hon menar att detta varken talar för eller emot adaptation, utan att det beror på att vi kanoniserar vår egen syn på det vi läst (Oittinen 2000:265–266).

Nikolajeva (2004:24) nämner att en del av problematiken kring översättning ligger i polysemantiken, att ord på alla språk har olika betydelser eller betydelsenyanser. Översättaren kan således inte bara byta ut ett ord mot ett annat på ett annat språk, utan måste välja mellan ordets flera betydelser på källspråket och hitta ett adekvat ord på målspråket. När det gäller skönlitterär översättning behöver översättaren dessutom ta hänsyn till de konnotationer som kan variera från text till text, och det är här översättning för barn skiljer sig från översättning för vuxna. Översättaren kan förvänta sig att vuxna läsare är bekanta med kontexten eller att de åtminstone kan placera okända begrepp i rätt sammanhang men med unga läsare finns det enligt Nikolajeva (2004:24) inga garantier för detta.

3.3 Namnöversättning i fantasy-litteratur

Namngivning inom fantasy-litteratur för barn kan vara en utmaning för både författare och översättare. I nedanstående stycken presenteras hur namn kan förmedla betydelse i namn i barnböcker samt fyra olika strategier för att översätta namn. Dessa är hämtade från språkforskaren Lincoln Fernandes artikel ”Translation of Names in Children’s Fantasy Literature: Bringing the Young Reader Into Play” (2006) och Theo Hermans bok *On Translating Proper Names, with reference to De Witte and Max Havelaar* (1988). Vissa av Fernandes exempel är hämtade från Harry Potter-böckerna. Vid bedömningen av de norska och svenska namnen och benämningarna i den kvantitativa delen har Fernandes och Hermans forskning använts flera gånger.

Fernandes menar att namn inom skönlitteratur ofta används för att förmedla ytterligare information till läsaren (2006:46) och beskriver hur detta sker på två olika nivåer, den så kallade ”textnivån” och nivån som handlar om ”kommunikationen mellan författare och läsare”. Det senare sker utanför textens ramar, och innefattar alltså det läsaren kan uppfatta trots att det inte förklaras uttryckligen i text. Det är enligt Fernandes utanför textens ramar som namn kan förmedla semantiska, socialsemiotiska och ljudsymboliska betydelser till läsaren. Fernandes olika tillvägagångssätt för att förmedla betydelse kan appliceras på personer, platser och föremål (2006:46), vilket innefattar båda kategorierna i denna uppsats.

3.3.1 Semantisk innebörd

Semantik avser den vetenskapliga studien av ords betydelse. Inom barnlitteratur kan betydelsebärande namn på karaktärer och ting avslöja information om en karaktärs personlighet eller ett tings egenskaper. Enligt Fernandes kan till exempel namn ge läsaren ledtrådar för hur karaktären senare kommer att utvecklas eller vilken roll karaktären kommer att ha (2006:46).

Fernandes tar i sin artikel upp ett exempel på ett betydelsebärande namn från *Harry Potter och fången från Azkaban*, nämligen *Buckbeak*. *Buckbeak* är Hagrids hippogriff, och namnet anspelar på ordet *bucktoothed* (utstående tänder), vilket är ett av de mest särskiljande dragen hos en hippogriff. Fernandes skriver även att i just detta exempel förmedlar det betydelsebärande namnet viss komisk effekt och att översättare av barnböcker måste ta hänsyn

till både den komiska effekten och den underliggande betydelsen, vilket kan vara svårt (Fernandes 2006:46).

3.3.2 Semiotisk innebörd

Enligt Fernandes kan namn hänvisa till kulturkontextuella personer eller händelser som har en socialemiotisk betydelse. Namnen eller referenterna kan hänvisa till olika historiska tidsperioder, karaktärers kön, sociala ställning, nationalitet, religiösa identitet, intertextualitet, mytologi och liknande. Fernandes använder exemplet *Sir Nicholas de Mimsy-Porpington* från Harry Potter. Han menar att namnet hänvisar till karaktärens sociala ställning, alltså att karaktären är adlig. Fernandes beskriver att det kan vara problematiskt för översättare att fånga dessa referenser, eftersom de ofta är kulturspecifika, men att det inte behöver innebära ett hinder om referensen har samma namn på andra språk som i källkulturen eller om referensen har en likvärdig motsvarighet på målspråket (2006:46).

3.3.3 Ljudsymbolisk innebörd

Fernandes tar upp två underkategorier till ljudsymbolisk innebörd som han anser vara viktigast vid namnöversättning: imitativ ljudsymbolik och fonestetisk betydelse. Imitativ ljudsymbolik innefattar bland annat onomatopoetiska ord och innebär det ljud som uttalas när namnet sägs högt, vilket kanske bara påminner svagt om det ljud som ska imiteras, som ”korp”, vilken har fått sitt namn efter sitt läte. Namn av detta slag påminner alltså i viss mån om ljuden de försöker återskapa, men de är inte en ren fonetisk utskrivning av dem, utan snarare en ungefärlig imitation. Fonestetik är läran om bokstävers, ords och ordkombinationers positiva och negativa ljud (Nordquist 2019 u.å.). Fonestetisk betydelse har att göra med fonem, eller grupper av fonem, vilket innebär ljud, ljudgrupper eller en typ av ljud som har en viss betydelsenys för att de förekommer i flera olika ord med liknande betydelse. Fernandes själv använder fonemkombinationen /sl/, som exempel, vilket på engelska ofta sammankopplas med diverse otrevliga saker som ”slithery”, ”slug” och ”slime”. Fernandes refererar i samband med fonemkombinationen till *Salazar Slytherin* från Harry Potter och menar att fonemet kan ha en negativ klang. Karaktären är grundare till elevhemmet Slytherin, vilket har dåligt rykte bland de andra elevhemmen (Fernandes 2006:47).

3.3.4 Namnöversättning

Professorn och forskaren Theo Hermans skriver att namn, ur ett översättningsperspektiv, kan delas upp i två olika kategorier: konventionella namn (conventional names) och laddade namn (loaded names). Konventionella namn anses omotiverade att översätta av olika skäl. Antingen har de inte en semantisk innebörd, eller så går det att förstå namnet internationellt. Laddade namn anses däremot motiverade att översätta, eftersom de på ett eller annat har en semantisk innebörd (Hermans 1988:13). Bland de laddade namnen finns det dessutom två underkategorier: expressiva namn (expressive names) och suggestiva namn (suggestive names). Som termerna antyder så innebär expressiva namn att namnets semantiska betydelse framgår tydligare än den gör i suggestiva namn (Hermans 1988:13). Namn kan enligt Hermans översättas på fyra olika sätt. De kan kopieras, alltså skrivas precis som på källspråket, de kan transkriberas, alltså anpassas stavningsmässigt, fonetiskt eller liknande, de kan bytas ut till vilket namn eller substantiv som helst från målspråkskulturen och slutligen kan de översättas och bära med sig den semantiska innebörden. Han tillägger att namnen även kan tas bort helt (Hermans 1988:13–14).

Sammanfattningsvis beskriver Fernandes i sin artikel tre olika sätt namn kan förmedla betydelse: semantisk innebörd, semiotisk innebörd och ljudsymbolisk innebörd. Strategierna kan appliceras på personer, platser och föremål. Enligt Hermans kan namn delas upp i två kategorier, de som anses omotiverade att översätta och de som anses motiverade att översätta. I kategorin som inkluderar namn som anses motiverade att översätta finns två underkategorier. Expressiva, som innebär att betydelsen framgår tydligt och suggestiva, som innebär att betydelsen framgår mindre tydligt. Hermans skriver även att namn kan överföras eller översättas på fyra olika sätt: kopiering, transkribering, utbyte och översättning. Namn kan också tas bort.

3.4 Pedersens översättningsstrategier

Utöver Hermans översättningsstrategier har jag använt Jan Pedersens strategier i den kvantitativa undersökningen. Detta är på grund av att Hermans fyra strategier stämmer väl överens med vissa av Pedersens sju strategier och för att Hermans strategier främst är utformade för namnöversättning, medan Pedersens översättningsstrategier kan appliceras på både egennamn och benämningar. Jan Pedersen är docent i översättningsstudier vid Stockholms

universitet, med inriktning medieöversättning, och han har specialiserat sig inom studier om undertextning. Pedersen kategoriserar strategierna överföring, specificering och direktöversättning som källspråksorienterade medan han kategoriserar strategierna generalisering, substitut och utelämning som målspråksorienterade (Pedersen 2007:128–130). Den sjunde strategin ligger inte inom ramen för käll- och målspråksorientering, eftersom Pedersen menar att den snarare är administrativt orienterad än lingvistiskt orienterad (Pedersen 2007:128–130). De olika översättningsstrategierna ser ut som följer:

Bevarande innebär att översättaren behåller ett ord, namn eller uttryck från källtexten i måltexten. Översättaren kan dock välja att anpassa uttrycket till måltexten genom att till exempel ändra den morfologiska strukturen eller stavningen för att passa målspråket. Översättaren kan även använda citationstecken eller kursiv stil för att förtydliga att ordet eller uttrycket är bevarat från källspråket (Pedersen 2007:130–131).

Specificering är en strategi som innebär att översättaren förtydligar något i måltexten. Översättaren behåller alltså begreppet men lägger till ytterligare ord för att förtydliga. En översättare kan specificera på två olika sätt: komplettering (completion) och tillägg (addition). Komplettering innebär att översättaren lägger till information, till exempel genom att skriva ut akronymer eller officiella namn, men när översättaren lägger till information utöver begreppet som används kallas det för ett tillägg. Detta är ofta för att förtydliga vad som menas med begreppet. Om till exempel en kulturspecifik känd person nämns i källtexten kan översättaren inkludera en tillagd karriärstitel i måltexten för att specificera för läsaren vad personen är känd för (Pedersen 2007:132–133).

Direktöversättning, även kallat direktöverföring, innebär enligt Pedersen att översättaren översätter något ord för ord, utan några tillägg. Direktöversättning används till exempel när det saknas en allmänt känd motsvarighet på målspråket eller om begreppet är en sammansättning som är lätt att översätta rakt av. Ibland använder översättare strategin fast det finns en officiell term på målspråket, vilket kan bli förvirrande för läsaren. Exempelvis blir uttrycket ”You lucky dog” enligt Pedersen (2011:84) ”Din lyckliga hund” om det direktöversätts, men det är inte ett idiom på svenska. Ett bättre val hade varit uttrycket ”Din lyckans ost” som en motsvarighet på svenska. Direktöversättning är dock ofta en bra översättningsstrategi. Pedersen har flera underkategorier till direktöversättning men dessa tas inte upp i denna uppsats.

Generalisering är motsatsen till specificering och är en översättningsstrategi som innebär att översättaren gör måltextern mer generell än källtexten. Strategin kan användas om något i källtexten är kulturspecifikt och mottagaren på målspråket inte skulle förstå referensen. Ofta görs detta med hjälp av hyperonymer. 'Parvket' är till exempel ett slags draperi som är relativt okänt utanför judiska sammanhang, och en engelsk översättare kan till exempel välja att byta ut termen mot en allmänt begriplig hyperonym som 'curtain'. En annan typ av generalisering kallas parafra, vilket i denna kontext i huvudsak innebär en omskrivning som förenklar kulturspecifika element så att målgruppen förstår betydelsen (Pedersen 2007:137–141). Ett exempel på en parafra är till exempel att en översättare skriver "världens högsta skyskrapa" istället för "Burj Khalifa".

Substitut innebär att ett uttryck från källtexten översätts till något motsvarande på målspråket. Detta kallas ett kulturellt substitut (cultural Substitution) (Pedersen 2007:141). "We're going to high school" kan till exempel översättas till "Vi ska till gymnasiet". Skolsystemen i Sverige och USA ser olika ut, vilket innebär att high school och gymnasiet inte är exakt samma sak, men de är varandras närmaste motsvarighet. Ett substitut kan också innebära att översättaren ersätter något kulturspecifikt med något annat på målspråket som passar situationen, till exempel en beskrivning. Då är det ett situationsbaserat substitut (Situational Substitution). "A hot potato" kan till exempel översättas till "ett aktuellt ämne", vilket är en beskrivning av metaforen (Pedersen 2007:141).

Utelämning är en översättningsstrategi som kan vara användbar och den kräver minst av översättaren. Ofta används strategin för att det är den enklaste lösningen. Utelämning kan till exempel innebära att översättaren översätter ett uttryck men tar bort kulturspecifika referenser. Exempelvis skulle "Over there by the Golden Gate Bridge" kunna översättas till endast "Där borta" (Pedersen 2007:148).

Officiell ekvivalent innebär att översättaren använder en standardiserad och etablerad översättning. Den viktigaste aspekten av strategin officiell ekvivalent är att det redan finns en färdig lösning till det hypotetiska översättningsproblemet. Ett exempel är Donald Duck, som på svenska heter Kalle Anka. Det finns redan en etablerad översättning av namnet, vilket gör att översättaren enkelt kan använda den existerande lösningen (Pedersen 2007:4).

4. Material och metod

4.1 Material

En fantasy-författare måste skapa sin fiktiva värld och befolka den redan i sin första bok. Därför har jag valt den första boken, *Harry Potter and the Philosopher's Stone* för min undersökning. Många egennamn och benämningar introduceras i den första boken och därför fanns det en stor mängd exempel som kunde inkluderas i undersökningen. Två olika kategorier valdes ut för undersökningen. Den första är egennamn, som inkluderar egennamn på personer, djur och platser. Den andra är benämningar och eftersom kategorin även innefattar animata företeelser har jag valt att kalla den benämningar och inte saker. Mina kvantitativa data består av 115 egennamn och 86 benämningar.

Egennamnen och benämningarna har ofta en djupare betydelse än vad som framgår vid första anblick. På grund av att översättarna har använt olika strategier varierar det huruvida betydelsen återges i översättningarna. Ett exempel på hur J.K. Rowling har bäddat in betydelse i sina karaktärens namn är Harry Potters nemesiss, den onde trollkarlen *Voldemort*, vars namn har skapats av franskans "vol de mort" som betyder "flykt/flyga från döden" (Franskt Lexikon u.å.). Voldemort dödade alla som kom i hans väg, inklusive Harry Potters föräldrar, och att komma undan honom innebar bokstavligt talat "en flykt från döden". Utöver detta är Voldemort själv rädd för att dö och det framkommer i senare böcker att han har skapat vad som kallas horrokruxer för att bli odödlig. Horrokruxerna förvarar en bit av hans själ, så även om Voldemort's fysiska kropp blir skadad lever han vidare tills alla horrokruxerna har besegrats. Han "flyr alltså från döden" med hjälp av dessa föremål.

4.2 Urval

De flesta egennamn och benämningar har inkluderats i min undersökning. Vissa ord har inkluderats i undersökningen trots att det är ord som används i vår värld, som *prefect*. Elever kan bli *prefekter* och sedan *försteprefekter*, och det senare verkar vara specifikt för Harry Potter-böckerna. Ordet har alltså inkluderats för att det är en del av hierarkin på Hogwarts och specifikt för Harry Potters magiska värld. Vissa egennamn och företeelser har däremot inte inkluderats av olika skäl. Egennamn som existerar i vår värld, som *Blackpool*, har till exempel inte inkluderats i undersökningen. Egennamn som detta översätts vanligtvis inte på vare sig norska

eller svenska, så om det hade inkluderats skulle det eventuellt ha påverkat det slutgiltiga resultatet av analysen. Detsamma gäller företeelser som förekommer i vår värld, som *cloak*, alltså *mantel*.

Jag har utgått från den norska boken eftersom jag har läst boken på originalspråket och den svenska översättningen ett flertal gånger, men jag har inte läst den norska översättningen tidigare. Jag strök under egennamnen och benämningarna i den norska översättningen. Sedan letade jag upp egennamnen och benämningarna i källtexten samt den svenska översättningen. För att vara säker på att alla benämningar noterades sökte jag efter svenska översättningar av alla norska ord i boken som var okända för mig. Det fanns inga liknande problem med egennamn, eftersom dessa inleds med versal. Jag har använt mig av hemsidor som Fandom och Wizardingworld för att ta reda på ytterligare information. Hemsidorna innehåller mycket fakta om Harry Potter.

4.3 Metod för den kvantitativa undersökningen

Jag har gjort en bedömning av hur källtextnära den svenska och den norska översättningen är i fråga om egennamn och benämningar och dragit slutsatser om vilka översättningsstrategier översättarna verkar ha utgått från. Undersökningen har krävt genomläsning av samma verk på tre olika språk, vilket var en utmaning. Det tog lång tid att bedöma alla egennamn och benämningar och mycket ordboksarbete krävdes för att bedömningen skulle bli så korrekt som möjligt. Utöver detta har den norska översättaren emellanåt bytt plats på benämningar vid uppräknings, vilket inneburit att extra noggrannhet har krävts. Jag har läst den svenska översättningen flera gånger och kan flera av egennamnen och benämningarna utantill, vilket har underlättat processen.

Bakom mina kvantitativa data ligger kvalitativa analyser av egennamnen. För att komma fram till rätt bedömningsgrad behövde jag analysera egennamnen och benämningarna kvalitativt för att förstå den semantiska innebörden. Mina kvantitativa data beskrivs i avsnitt 5.1. I avsnitt 5.2 presenteras ett urval av egennamnen och benämningarna från den kvantitativa undersökningen. Urvalet av exempel synliggör de källtexttrogna och målspråksanpassade strategierna och belyser särskilt intressanta översättningslösningar.

Jag har utformat en bedömningskala som går från ett till fyra där ett motsvarar minst avvikelse från källtexten och fyra motsvarar mest avvikelse från källtexten. Bedömningsgrad ett till tre innebär att översättningen är källtexttrogen och bedömningsgrad fyra innebär att översättningen är målspråksanpassad. Bedömningskalan och de kriterier som ligger bakom varje bedömningsgrad presenteras härnäst. Bedömningskalan är utformad för att kunna inkludera alla egennamn och benämningar och jag har tagit inspiration av två språkvetares strategier vid utformningen, Pedersen (2007) och Hermans (1988). Siffrorna har sammanfattats i en tabell och resultaten presenteras i avsnitt 5.1. Här följer bedömningskalan och efter det en utförligare beskrivning av de olika bedömningsgraderna med tillhörande exempel.

Tabell 1. Bedömningskala

1 = Inte ändrat alls
2 = Endast ändrad stavning eller morfologi, mindre form- och ljudmässiga skillnader
3 = Översatt med bevarad semantisk innebörd
4 = Översatt utan bevarad semantisk innebörd

1. **Inte ändrat alls**

Egennamnen och benämningarna i denna bedömningsgrad har inte översatts, utan är rakt överförda till målspråket. Bedömningsgrad ett stämmer väl överens med Hermans strategi kopiering (1988:13). Ett exempel på bedömningsgrad ett är *Voldemort*, som heter likadant på källspråket och de båda målspråken.

2. **Endast ändrad stavning eller morfologi, mindre form- och ljudmässiga skillnader**

Egennamnen och benämningarna som bedömts som tvåor har ändrats för att passa bättre i målspråkets struktur eller för att en morfologisk ändelse, som en pluraländelse, krävts, vilken inte är densamma på källspråket. Bedömningsgrad två stämmer väl överens med Hermans andra strategi transkribering (1988:13). Ett exempel på bedömningsgrad två är den norska översättningen av *Sir Nicholas de Mimsy-Porpington*, vilken är *Sir Nicholas de Mimsy Toppington*

3. **Översatt med bevarad semantisk innebörd**

När översättarna har översatt egennamn och benämningar samt bevarat betydelsen har egennamnen och benämningarna bedömts som treor. Denna bedömningsgrad påminner om Pedersens översättningsstrategi direktöverföring, vilken innebär att den semantiska nivån förblir oförändrad (2007:135–136). Bedömningsgrad tre stämmer även väl överens med Hermans definition av faktiskt översättning, vilken har beskrivits i avsnitt 3. (1988:13–14). Ett exempel på bedömningsgrad tre är den svenska översättningen av *The Leaky Cauldron*, vilken är *Den läckande kitteln*. Det förekommer en del karaktärer vars förnamn bevarats från källspråket medan efternamnet har översatts, som den norska motsvarigheten till *Albus Dumbledore*, *Albus Humlesnurr*. Dessa har bedömts som en trea eftersom det är karaktärens efternamn som bär betydelse. Det förekommer även karaktärer som kallas *professor [namn]*, som den norska motsvarigheten till *Professor Sprout*, *Professor Stikling*. Att dessa har bedömts som treor beror på att professor är deras titel och för att det än en gång är efternamnet som bär betydelse.

4. Översatt utan bevarad semantisk innebörd

De egennamn och benämningar som placerats under bedömningssiffran fyra har översatts men den semantiska innebörden har gått förlorad. Detta kan ske med hjälp av strategier som Pedersens översättningsstrategi generalisering (2007:137–141), vilken innebär att översättaren gör måltexten mer generell. Ett exempel på bedömningsgrad fyra är den norska översättningen av *Ginny Weasley* som är *Gulla Wiltersen*

Jag analyserade alla egennamn och benämningar i mina kvantitativa data kvalitativt för att komma fram till vilken bedömningsgrad som var lämplig. Jag utformade en tabell för egennamn och en tabell för benämningar (bilaga 1 och 2). Tabellerna delades in i fem kolumner: engelska, svenska, bedömning av svensk översättning, norska och bedömning av norsk översättning. Hur många gånger de olika bedömningsgraderna användes för respektive språk och kategori redovisas i analysen. Bedömningsskalan utformades inte för att redovisa en sammanlagd summa utan för att representera de olika strategierna översättarna verkar ha använt sig av utifrån skalans indelning. Egennamnen och benämningarna i bilagorna 1 och 2 är presenterade i kronologisk ordning, alltså som de presenteras i boken.

4.4 Metod för den kvalitativa undersökningen

I den kvalitativa delen av undersökningen analyserades ett urval av egennamn och benämningar från det kvantitativa materialet och jämförelser gjordes mellan källtexten och de två måltexterna i fråga om semantiska, morfologiska och översättningsmässiga likheter och skillnader. Den viktigaste metoden för den kvalitativa delen har varit ordboksarbete och informationssökning på olika hemsidor om egennamnen och benämningarna som förekommer i måltexterna. Detta gjordes för att få en djupare förståelse för betydelsen. Informationssökningen har innefattat alla tre språk. Några av de mest intressanta exemplen redovisas i den kvalitativa delen för att de visar exempel på översättarnas olika strategier och översättningsval. Även två gränsfall presenteras i den kvalitativa delen. Det ena är ett gränsfall för att det var svårt att avgöra huruvida den semantiska betydelsen har överförts och det andra för att det var svårt att placera i en kategori.

NAOB, Det Norske Akademis ordbok, användes i stor utsträckning för att förstå de norska översättningarna och för att se huruvida betydelsen överfördes från källspråket. Den norska ordboken ges ut på uppdrag av Kulturdepartementet i Norge. På NAOB inkluderas ofta böjning, uttal, etymologi, eventuellt olika uttryck som ordet ingår i och betydelse och bruk, vilket var till fördel när ordet analyserades på djupet. Även SAOB och SO, alltså Svenska Akademiens ordbok och Svensk ordbok, användes av samma skäl som NAOB. De svenska ordböckerna ges ut av Svenska Akademien. När företeelsen inte kunde hittas på dessa hemsidor sökte jag på egennamnet eller benämningen på norska på Google för att få mer information. Utöver detta använde jag hemsidorna Fandom och Wizardingworld eftersom hemsidorna fungerar som register med förklaringar om företeelserna i den magiska världen. Fandom är den största plattformen för fans i hela världen (u.å.). De som står bakom plattformen uppdaterar kontinuerligt informationen, som är baserad på J. K. Rowlings böcker, uttalanden och liknande, vilket innebär att hemsidan innehåller bekräftad information. De som står bakom Wizardingworld är Warner Bros och Pottermore. Det senare är en hemsida J. K. Rowling själv står bakom.

5. Analys och resultat

5.1. Kvantitativ analys – Sammanställning av bedömningen av källtextnärhet

Den kvantitativa undersökningen består av 115 egennamn och 86 benämningar. De översatta egennamnen och benämningarna har bedömts med en siffra från ett till fyra. För kategorin egennamn var skillnaden i resultaten stor mellan den svenska och norska översättningen. Den svenska översättaren har valt att i betydligt större utsträckning behålla namn som återfinns i källtexten. Den norska översättaren har översatt nästan alla egennamn, men betydelsen har bevarats i olika hög grad. Vad gäller benämningar var resultatet nästan exakt detsamma för båda språken. Emellertid såg fördelningen av de fyra bedömningsgraderna olika ut för respektive språk (tabell 2).

En del egennamn och benämningar var svårplacerade, som den norska motsvarigheten till *Professor Binns*, det vill säga *Professor Kiste*. Översättningen bedömdes som en fyra istället för en tre eftersom namnet *Binns* inte är betydelsebärande på källspråket, men läraren är död, vilket den norska översättaren verkar anspela på med namnet *Kiste*, svenskans kista. Exemplet kunde inte bedömas som en tre på grund av avsaknaden av semantisk innebörd på källspråket, och bedömdes därför som en fyra.

Analysen visar att de svenska egennamnen och benämningarna bedömdes med bedömningsgrad ett, det vill säga inte ändrat alls, i mycket större utsträckning än de norska. Användningen av siffran fyra, det vill säga översatt utan bevarad semantisk innebörd, varierar beroende på kategori, men de norska översättningarna av orden bedömdes oftare som en fyra än de svenska. Här följer en tabell med en sammanställning av hur många egennamn och benämningar som bedömdes med de olika siffrorna per språk och kategori:

Tabell 2. Användning av bedömningsgraderna för respektive språk

Bedömningsgrad	Egennamn svenska	Egennamn norska	Benämningar svenska	Benämningar norska
1 Inte ändrat alls	100	18	1	1
2 Endast ändrad stavning eller morfologi	3	16	3	2
3 Översatt med bevarad semantisk innebörd	9	27	67	63
4 Översatt utan bevarad semantisk innebörd	3	54	15	20

Bedömningsgraderna ett, två och tre innebär en mer källtexttrogen översättningsstrategi. Bedömningsgrad fyra innebär en mer målspråksanpassad översättningsstrategi. Den svenska översättarens översättningsstrategi blir enligt den genomförda analysen källtexttrogen för både egennamn och benämningar. Modellen visar även att den norska översättaren verkar ha haft en mer källspråkstrogen strategi vad gäller benämningar, men beträffande egennamn verkar hans ambition ha varit en mer målspråksanpassad strategi. De olika språkens siffror skiljer sig mycket åt vad gäller egennamn. Den svenska översättaren har behållit 100 av egennamnen på engelska och ändrat stavningen på eller översatt endast 15, medan den norska översättaren bara har behållit 18 egennamn på engelska och ändrat stavningen på eller översatt 97 stycken. I fråga om benämningar är resultaten lika, vilket kan bero på att benämningar är vanliga substantiv och alltså generellt översätts till skillnad från egennamn. Fries-Gedin har lyckats bevara betydelsen i något fler benämningar än Bugge Høverstad.

5.2 Kvalitativ analys – Näranalys av översättningen av namn och benämningar

Här presenteras ett urval av egennamn och benämningar, vilka är tagna från båda kategorierna och har valts på olika grund. De har valts ut för att de är centrala, bär betydelse på något av målspråken eller visar skillnader i översättningsstrategi. Slutligen presenteras intressanta gränsfall. Kategorierna presenteras var för sig, men översättningarna på norska och svenska presenteras tillsammans. Detta val har jag gjort så att det går att visa och jämföra översättarnas strategier på ett tydligt sätt. I den kvalitativa analysen finns tabeller med egennamnen och benämningarna samt bedömningsgraderna jag klassificerat dem som för att ge en tydlig överblick. I analysen förekommer även uttrycket ”ordagrann översättning”. Ordagrann översättning innebär här att något översätts ord för ord så att formen och innehållet bevaras.

5.2.1 Egennamn

Albus Dumbledore

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Albus Dumbledore	Albus Dumbledore	1	Albus Humlesnurr	3

Ett typiskt exempel där den svenska och den norska översättaren har valt olika strategier ses vid översättningen av *Albus Dumbledore*, Hogwarts rektor. På svenska heter karaktären samma

som på källspråket. På norska heter han *Albus Humlesnurr*. 'Dumbledore' är ett gammalt engelskt ord som betyder samma sak som 'bumblebee' (Dictionary u.å.), alltså 'humla'. Detta förklarar Bugge Høverstads val att inkorporera ordet 'humle' i namnet. Engelskans 'bumblebee' (Longman u.å.) och norskans 'humle' (NAOB u.å.) är ursprungligen onomatopoetiska ord och påminner vagt om ljudet en humla frammanar. Bugge Høverstad har lagt till ordet 'snurr' och har alltså lagt till ytterligare information som inte fanns med till att börja med. Bugge Høverstad har bevarat det onomatopoetiska draget trots att han lagt till specificeringen. Tillägget förtydligar endast den semantiska innebörden. Bugge Høverstad tillägg av ordet 'snurr' innebär att antalet stavelser i översättningen stämmer överens med antalet stavelser på källspråket.

Minerva McGonagall

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Minerva McGonagall	Minerva McGonagall	1	Minerva McSnurp	4

Ännu ett exempel där den norska översättaren gjort större förändringar är med namnet *Minerva McGonagall*, Harrys professor i transfiguration. *McGonagall* är ett verkligt namn som enligt Ancestry.com bland annat är hämtat från keltiskans ord för 'tapperhet' (Ancestry 2013), vilket stämmer väl in på karaktären. Den svenska översättaren har valt att behålla egennamnet från källspråket. På norska heter karaktären *Minerva McSnurp*. Enligt NAOB betyder 'snurp' ungefär detsamma som svenskans 'snörpa', det vill säga 'ihop' eller 'samman' (SAOB). Bugge Høverstad har alltså lagt till betydelse i namnet som inte finns med på källspråket och valt att inte bevara någon innebörd liknande 'tapperhet'. McGonagall snörper ofta på munnen och är en sträng, men rättvis, lärare, och det är alltså sannolikt att den norska översättaren har velat att namnet ska säga något om karaktärens personlighet eller yttre.

Cornelius Fudge

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Cornelius Fudge	Cornelius Fudge	1	Kornelius Bortfor-Klar	3

Trolldomsministern i Harry Potter heter *Cornelius Fudge*. Hans efternamn verkar vid första anblick härstamma från 'fudge', vilket är en typ av konfekt (Cambridge Dictionary u.å), men namnet har en djupare betydelse. 'Fudge' kan nämligen också betyda att 'luras', vara 'oärlig'

eller att 'undvika att ge tydliga svar' (Cambridge Dictionary u.å.), vilket förmodligen är vad karaktärens namn anspelar på. *Cornelius Fudge* vill senare i bokserien inte inse att *Lord Voldemort* har återvänt och låtsas därför att allt är bra i magivärlden trots att så inte är fallet. När han senare förstår att mörkrets herre är tillbaka avskedas han från sin post som trolldomsminister. Namnet har inte översatts av Fries-Gedin. Bugge Høverstad har översatt namnet till *Kornelius Bortfor-Klar*, alltså bortförklaring, och således skapat ett namn med en liknande semantisk innebörd, eftersom någon som bortförklarar något ger inte tydliga svar. Bugge Høverstad har gjort ändringar i förnamnet och översatt efternamnet samt bevarat betydelsen. Bugge Høverstad döpte senare om karaktären till *Kornelius Bloeuf*, alltså 'bluff' (Løvereide 2016).

Privet Drive

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Privet Drive	Privet Drive	1	Hekkveien	4

Harry bor på *Privet Drive*. I den svenska översättningen av boken har Fries-Gedin valt att behålla källspråksnamnet. Harry bor på *Hekkveien* i den norska översättningen. Engelskans 'privet' betyder på svenska 'liguster' och är en vanlig typ av trädgårdsväxt (SO 2021). Den norska översättaren har valt att inte översätta *Privet drive* till *Ligusterveien*, vilket skulle vara en ordagrann översättning eftersom 'privet' betyder 'liguster' även på norska (NAOB u.å.). Dock finns det ändå en viss koppling, eftersom liguster ofta planteras som häck (SO 2021). Hans översättningsval gynnar den tänkta målgruppen eftersom det är osäkert om ett barn vet vad 'liguster' är. 'Drive' betyder i det här fallet 'gata' eller 'väg' (Cambridge Dictionary u.å.) och Bugge Høverstad har översatt detta till 'veien', vilket är en direktöversättning. Dock har han valt att skriva det i bestämd form, vilket skulle kunna bero på att det är så vägar/gator ofta namnges i Norge, precis som i Sverige. Bugge Høverstad har även kunnat bevara antalet stavelser i namnet.

Draco Malfoy

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Draco Malfoy	Draco Malfoy	1	Draco Malfang	2

Harry Potters värsta fiende på Hogwarts heter *Draco Malfoy*. Pojken gör sig till ovän med Harry omgående, och deras ömsesidiga ogillande präglar alla böckerna i serien. 'Draco' i sig kommer

från latin och betyder 'drake', medan efternamnet *Malfoy* är skapat av franskans 'mal' och 'foi'. 'Mal' betyder 'dålig' eller 'ond' och 'foi' betyder 'tillit' eller 'tro' (Franskt lexikon u.å.). *Draco Malfoy* är alltså inte någon att lita på, vilket han bevisar redan i första boken, även om han i den sista boken får någon slags upprättelse. På norska heter karaktären *Draco Malfang*. 'Mal' som prefix betyder inte något på norska, men kan betyda 'mall' eller 'mala'. Enligt NAOB betyder 'fang' 'fång', som i 'omfång' (NAOB u.å.) och har alltså inte någon koppling till franskans 'foi'. På den norska versionen av Fandom framgår det bara att efternamnet *Malfang* kommer från franskans och betyder dålig (u.å.), men det står ingenting om vad karaktärens norska namn betyder. Den norska översättningen ligger fonetiskt nära namnet på källspråket, men betydelsen har inte bevarats. Bugge Høverstad har varit mer trogen målpråkskulturen med många andra egennamn, men i detta fall har han frångått sin återkommande strategi med ett namn som är så pass centralt i bokserien. På svenska heter karaktären detsamma som på källspråket.

Hog's Head

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Hog's Head	Svinhuvudet	3	Galthodet	3

I närheten av Hogwarts ligger den lilla byn Hogsmeade, där det finns en pub som heter *Hog's Head*. I detta fall har både den svenska och den norska översättaren bevarat den semantiska innebörden i källtexten. På svenska heter puben *Svinhuvudet* och på norska *Galthodet*. På amerikansk engelska betyder 'hog' 'gris' eller 'svin'. På brittisk engelska, vilket är den engelska jag utgått från, är däremot 'hog' en gris av manligt kön (Cambridge Dictionary u.å.). Fries-Gedin har alltså översatt pubens namn ordagrant om utgångspunkten är amerikansk engelska, medan Bugge Høverstad har översatt namnet ordagrant om utgångspunkten är brittisk engelska. Den svenska översättaren har i detta fall använt sig av en hyperonym. Orden i egennamnet har inte översatts ordagrant enligt brittisk engelska, men den semantiska betydelsen har ändå till största del bevarats. Den norska översättaren har fångat betydelsen utan att generalisera med hjälp av en hyperonym.

Hogwarts

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Hogwarts	Hogwarts	1	Galtvort	3

I J.K. Rowlings fiktiva värld finns det en teori om att skolan *Hogwarts* byggdes på en plats som en av grundarna av skolan, Rowena Ravenclaw, hade en dröm om. I drömmen leddes hon av en vårtig gris till en klippa vid havet och därför döptes skolan till *Hogwarts* (Wizardingworld 2017). 'Hog' är en gris av manligt kön och 'warts' betyder 'vårtor'. På norska heter skolan *Galtvort* och det är en ordagrann översättning. 'Galt' betyder 'hangris' och 'vort(e)' (NAOB u.å.) betyder 'vårta'. Bugge Høverstad har inte valt att använda sig av en pluraländelse trots att detta görs på källspråket. Fries-Gedin har valt att inte översätta namnet i den svenska översättningen.

Justin Finch Fletchley

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Justin Finch-Fletchley	Justin Finch-Fletchley	1	Julius Finkenfjær	3

En Hufflepuff-vän till Harry är *Justin Finch-Fletchley*. Karaktärens namn har inte översatts av Fries-Gedin. På norska heter han *Julius Finkenfjær*. Ordet 'finch' betyder 'fink' på både norska och svenska och 'fletching', vilket ljudmässigt och fonetiskt är väldigt likt 'Fletchley', är fjädrarna på en pil (Merriam-Webster). En sökning på 'fink' i NAOB visar att fink på norska hänvisar till samma sorts fågel som 'finch', och 'fjær', alltså fjädrar, betyder detsamma som 'fletcher'. Ordet har dessutom skrivits i bestämd form, vilket resulterar i att namnet får lika många stavelser som på källspråket. Samma semantiska innebörd som jag har kunnat utläsa beskrivs även på hemsidan Fandom (u.å.). Den norska översättningen *Finkenfjær* är alltså en ordagrann översättning med bevarad semantisk innebörd. Bugge Høverstad har valt att skriva 'fink' i bestämd form och antalet stavelser är därför lika många som på källspråket.

5.2.2 Benämningar

Seeker

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
seeker	sökare	3	speider	4

Harrys position i Gryffindors quidditchlag är *seeker*, det vill säga *sökare* på svenska. Den svenska översättningen är en ordagrann översättning som fångar den semantiska innebörden av källspråkets *seeker* helt och hållet. På norska heter *seeker speider*. 'Speide' kommer enligt

NAOB från engelskans verb 'scout' (u.å), alltså 'speja'. Enligt NAOB är en 'speider' antingen en 'scout' eller 'någon som spionerar eller undersöker något' (NAOB u.å.). Den norska översättningen stämmer således till viss del överens med källspråket, eftersom lagets *speider* spanar efter den lilla gyllene bollen i spelet, men den semantiska innebörden är inte riktigt densamma.

Golden snitch

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
the golden snitch	gyllene kvicken	4	gullsnoppen	4

Bollen som ska fångas av sökaren heter *the golden snitch*. Enligt hemsidan Fandom användes en gyllene fågel som hette *golden snidget* först i spelet och bollen fick alltså sitt namn efter fågelns namn (u.å), men huruvida fågelns namn i sig betyder något framgår inte. *Snitch* betyder antingen 'stjäla' eller 'skvallra' (Cambridge Dictionary (u.å)). Fries-Gedin har översatt källspråkets *golden snitch* till *gyllene kvicken*. Hon har alltså inte översatt 'snitch' i enlighet med källspråksbetydelsen, men bollen är väldigt kvick och detta representeras i Fries-Gedins översättning. Bugge Høverstad har översatt bollens namn till *gullsnoppen*. Han översatte 'golden' till 'gull', vilket betyder 'guld' på norska, och den första delen av ordet är således en ordagrann översättning. Ordet 'snopp' på norska härstammar från svenskans 'snopp' och har samma betydelse. Bugge Høverstad har valt att göra en sammansättning i stället för att skriva orden var för sig, vilket är ytterligare en ändring, men av morfologiskt slag. Översättarna har gjort olika översättningsval, men ingen av dem har bevarat den semantiska innebörden.

Sickle

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
sickle	sikel	4	sigd	3

I Harry Potter finns det tre olika sorters mynt: *galleons*, som är guld, *sickles*, som är silver och *knuts*, som är brons. 'Sickle' är enligt Cambridge Dictionary ett verktyg med ett kort handtag och en månformad klinga, och den används för att hugga ner gräs och grödor (u.å). 'Sickle' verkar alltså inte ha något att göra med mynt. Fries-Gedin har valt att använda sig av ordet *sikel* i sin översättning och hennes översättning är stavningsmässigt lik källspråksordet. 'Sikel' är enligt SAOL en föregångare till de äldsta mynten (2015), men enligt SAOB är 'sickel', även stavat 'sikel' dialektalt, ett verktyg med en tunn stålskiva och tvärslipad kant som används för

att jämma ut ytor (1967). Fries-Gedin har alltså medvetet eller omedvetet överfört betydelsen av ett verktyg, dock inte samma sorts verktyg som på källspråket. 'Skära' är förmodligen det som ligger närmst engelskans 'sickle' betydelsemässigt. Det är mer sannolikt att Fries-Gedin haft de gamla mynten i åtanke. En del av den semantiska innebörden har gått förlorad oavsett vad som stått bakom hennes översättarstrategi. Bugge Høverstad har översatt *sickle* till *sigd*, vilket enligt NAOB är ett redskap med böjd klinga (u.å.). I NAOB hänvisas det även till hammaren och skäran, som bland annat var Sovjetunionens officiella emblem, som referens, vilket verkar vara precis samma typ av verktyg som 'sickle'. Den semantiska innebörden i källtexten har förts över till den norska måltexten.

Sherbet lemon

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
sherbet lemon	citronisglass	4	sitronsutt	4

En av Dumbledores favoritgodissorter kallas *sherbet lemon* och han hänvisar till det som mugglargoDIS. Det är små citronkarameller med pulver i som han ofta bär med sig i fickan, och det är även lösenordet till hans kontor på Hogwarts. En version av godissorten verkar existera i den verkliga världen, men heter då *lemon sherbet*. Ordet 'sherbet' kan betyda både 'ett artificiellt pulver med fruktsmak som kan ätas som godis eller användas till att blanda dricka' och 'sorbet' (Cambridge Dictionary u.å.). 'Lemon' betyder 'sitron' på norska (NAOB u.å.). Fries-Gedin har valt att kalla godiset *citronisglass*, vilket snarare verkar hänvisa till den frusna desserten än godispulvret. Eftersom det inte rör sig om sorbet i det här fallet har Fries-Gedin felöversatt ordet och därmed tappat den semantiska innebörden. Detta beror förmodligen på att källspråksordet 'sherbet' är polysemantiskt. Kontexten gör det tydligt att Dumbledore går runt med godiset i fickan och därför är det inte särskilt sannolikt att det är sorbet. Bugge Høverstad har valt att kalla godissorten för 'sitronsutt'. 'Sutt' kommer från verbet 'sutte', vilket på svenska betyder 'sutta' eller 'suga på'. På norska används 'sutt' om till exempel en snuttefilt för barn (NAOB u.å.). En del av betydelsen har gått förlorad eftersom karameller inte verkar kallas 'sutt' på norska.

5.2.3 Gränsfall

Det förekom några gränsfall i undersökningen, men dessa var få. Den kvalitativa analysen av det kvantitativa materialet innebar att jag alltid kom fram till en slutgiltig bedömningsgrad.

Gränsfallen är gränsfall av olika skäl, som svårigheter vad gäller bedömning av kategori och bedömningsgrad.

Diagon Alley

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
Diagon Alley	Diagongränden	4	Diagonallmenningen	4

Ett exempel på vad som kan anses vara ett gränsfall är *Diagon Alley*, vilket är den gömda gatan i London där trollkarlar handlar magiska saker, hämtar ut pengar och skaffar djur. Antagligen är gatan döpt efter engelskans 'diagonally', alltså 'diagonalt' (Fandom u.å.) och är således även en ordvits. Anledningen till att det kan anses vara ett gränsfall är att det finns dubbla betydelser – det är både ett namn och en ordvits. Detta innebär att om översättarna bara fångar betydelsen av det faktiska men inte ordvitsen går en del av semantiken förlorad. På svenska heter gatan *Diagongränden* och på norska *Diagonallmenningen*. Källspråksnamnet och översättningarna inleds alla likadant, med 'diagon', men efter detta skiljer sig namnet åt. Fries-Gedin har översatt 'alley' till 'gränd' medan Bugge Høverstad har översatt 'alley' till 'menningen'. Norskans ord för gränd är 'grend', men den norska översättaren har valt att använda 'menningen', vilket enligt NAOB är ett efterled som ofta används vid namngivning av platser på norska (NAOB u.å.). Ordet härstammar från ordet man, som i människa (NAOB u.å.), men verkar inte ha någon ytterligare betydelse eller förklaring. På grund av den norska översättarens val blir översättningen lång på norska, vilket inte är en fördel med tanke på målgruppen. I Fries-Gedins översättning har ordvitsen gått förlorad. Bugge Høverstad har inkluderat 'diagonall' i sin översättning, men ordvitsen har ändå gått förlorad.

The Mirror of Erised

Engelska	Svenska	Bedömning	Norska	Bedömning
The Mirror of Erised	Mörd-spegeln	3	Speilet Mørd	3

En annan typ av gränsfall är *The Mirror of Erised*, eftersom spegeln skulle kunna anses vara både en benämning och ett egennamn. *The Mirror of Erised* är en magisk spegel, vilket innebär att den skulle kunna hamna i kategorin benämningar. Å andra sidan har spegeln ett namn, vilket är anledningen till att orden inleds med versal. Därför skulle spegeln även kunna passa i kategorin egennamn. I slutändan placerades *The Mirror of Erised* i kategorin benämningar eftersom det trots allt är ett föremål. Spegeln har en ingraverad text som lyder: "Erised stra ehru oyt ube cafru oyt on wohsi", vilket ska läsas baklänges som: "I show not your face but your

heart's desire". Det spegeln visar är alltså det betraktaren önskar sig mest i världen. *The Mirror of Erised* har en betydelse, om än baklänges, som säger något om dess egenskaper.

På svenska har Fries-Gedin valt att kalla spegeln *Mörd-spegeln* och på norska kallar Bugge Høverstad spegeln för *Speilet Mørd*. Båda översättningarna anspelar på ordet 'dröm', som baklänges blir 'mörd', även om deras lösningar är olika på grund av de olika språken. Något som är intressant är att orden 'dröm', 'drøm' och 'desire' är positiva. Baklänges påminner orden snarare om något negativt. 'Mörd' och 'mørd' är likt orden 'mörda' eller 'mord' och 'erised' påminner om 'erased', alltså 'raderades' eller 'suddades ut'. Spegeln är visserligen en ljuv fantasi, men betraktaren kan enligt Dumbledore till sist bli galen av att se det som kanske inte går att få, och han säger bland annat: "Men have wasted away before it, not knowing if what they have seen is real, or even possible" och "It does not do to dwell on dreams and forget to live, remember that" (Rowling 1997:157). Därför ligger det en viss symbolik i att det som är ens dröm eller önskan också kan göra att man tynar bort. Både den norska och den svenska översättaren har valt att använda sig av ordet dröm i stället för önskan, vilket fungerar bra i sammanhanget. Den semantiska betydelsen har bevarats av båda översättarna.

5.3 Sammanfattat resultat

Resultaten visade att både Bugge Høverstad och Fries-Gedin har översatt benämningar källtexttroget. Detta beror förmodligen på att benämningar är vanliga substantiv, det vill säga att de generellt översätts till skillnad från egennamn. Det fanns inga större skillnader i fråga om vilka bedömningsgrader som använts för de olika språken vad gäller benämningar. Emellanåt har översättarna använt sig av olika översättningslösningar men uppnått liknande nivåer av källtexttrogenhet. I fråga om egennamn såg resultaten emellertid helt annorlunda ut. Den norska översättaren har målspråksanpassat och varit källtexttrogen i ungefär lika stor utsträckning. Han har bevarat den semantiska innebörden vid översättningen av endast 27 egennamn medan betydelsen har gått förlorad eller ändrats vid översättningen av 54 egennamn. I 18 fall har han inte ändrat egennamnen alls. Den svenska översättaren har i nästan alla fall behållit egennamnen från källspråket. Av 115 egennamn har hon ändrat stavningen på eller översatt endast 15. Fortsättningsvis gav den kvalitativa undersökningen en djupare förståelse för vilka val översättarna har gjort och vilka fördelar och nackdelar som valen resulterade i.

6. Diskussion och slutord

6.1 Diskussion

Svårigheterna med att översätta en så känd bokserie som Harry Potter är många. Till exempel är huvudkaraktärens namn redan känt för många, vilket i sin tur innebär att läsarna kanske inte skulle acceptera en översatt version av Harry Potters namn, som Harry Krukmakare (Bugge Høverstad 2010). Det är viktigt att en översättning blir självbärande och inte står i vägen för originalet när ett verk har stora internationella framgångar, men allt kan inte ändras.

Harry Potter-böckerna kan klassas som underhållningsromaner för barn och ungdomar och enligt Shavit (1981:171) hör barn- och ungdomslitteratur hemma i den perifera delen av polysystemet. Detta borde alltså innefatta även Harry Potter-böckerna, men det stämmer inte överens med mottagandet och spridningen böckerna har fått. Vilken position verket har i polysystemet kan, som tidigare nämnts i avsnitt 3, påverka valet av översättningsstrategi. Om den översatta litteraturen intar en perifer position förväntas översättaren anpassa sin översättning efter målspråkskulturen (Lindqvist 2002:37), vilket innebär att översättaren med större frihet kan avvika från källtexten. Detta har Bugge Høverstad har gjort. Fries-Gedins översättningsval stämmer inte överens med att verket skulle vara lågprestigelitteratur. Hon har valt att vara mer källtexttrogen, vilket är vanligare vid översättning av högprestigelitteratur (Lindqvist 2002:37). Det är möjligt att den norska översättaren har valt strategi utifrån att verket är barnlitteratur och att den svenska översättaren har valt strategi utifrån mottagande och spridning.

Utifrån resultatet av min undersökning kan jag inte uttala mig om översättarnas globala översättningsstrategier, eftersom den endast har fokuserat på egennamn och benämningar, men Fries-Gedin har som sagt nämnt i en intervju med tidningen Yippie Härnösand att hon försöker vara så trogen originalet som möjligt (Kågström 2016). Detta stämmer överens med resultatet från min undersökning, men hennes strategi är inte enhetlig. Som Lindqvist (2005:35) påtalar, är ingen strategi renodlat det ena eller det andra, vilket Fries-Gedins översättningsval visar. Hon har översatt vissa egennamn, som *Hog's Head* till *Svinhuvudet*, men hon har till exempel inte översatt *Hogwarts*, även om egennamnen inleds likadant. Fries-Gedin har i de allra flesta fall valt att behålla egennamnen på källspråket, vilket innebär att den språkliga fantasin inte spelar

lika stor roll. Vad gäller benämningar har hon försökt bevara betydelsen från källspråket, men i vissa fall, som med *sherbet lemon* har hon tolkat betydelsen annorlunda än vad J.K. Rowling avsett på grund av att den första delen av benämningen har flera betydelser. Översättaren valde mellan dessa betydelser på källspråket och använde inte ett motsvarande ord på målspråket, vilket resulterade i att hennes översättning *citronisglass* inte fungerar i kontexten där ordet används.

Bugge Høverstad har generellt varit mer fri i sin översättning än Fries-Gedin. Han menar att namn som syftar på igenkännbara fenomen i den värld vi alla lever i, som stadsnamn, väljer många översättare att kopiera, men om handlingen i boken utspelar sig i en fiktiv värld är det genast lättare att anpassa namnen efter målkulturen – speciellt om den tänkta målgruppen är barn (Bugge Høverstad 2010). Bugge Høverstad har medvetet översatt många egennamn, men inte alla. Hermans menar (se avsnitt 3.3) att namn kan delas upp i konventionella och laddade namn, och de senare anser han vara motiverade att översätta eftersom de har någon slags semantisk innebörd (1988:13). Det kan vara så att Bugge Høverstad resonerar likadant.

Enligt Bugge Høverstad (2010) är, som tidigare nämnt, språkfantasi och roliga namn en indikation på en bra fantasyberättelse. Hans tankar kring detta är en möjlig förklaring till varför han ignorerade svaret från J.K. Rowlings team om att inte översätta namnen. Han har översatt många egennamn för att de ska upplevas som mer naturliga i den norska målkontexten, och ibland har han lagt till semantisk innebörd som inte återfinns i källtexten. Ett exempel på detta är som tidigare nämnts *Professor Kiste*, som på källspråket heter *Professor Binns*. Bugge Høverstad har antagligen gjort kopplingen till att professorn är död. Den norska översättningen bär betydelse enligt Fernandes olika strategier för att överföra betydelse (2006:46), men den har tillförts på målspråket.

Det är dock inte lika enkelt att finna en förklaring till vissa andra av Bugge Høverstads översättningsval. Ett exempel som tas upp i analysen i avsnitt 5.2 är *golden snitch*, alltså *gullsnoppen*. I en intervju har Bugge Høverstad själv sagt att han inte vet varför han valde just den översättningen. Han har fått frågan flera gånger och han har ingen förklaring (Løvereide 2016), men syftet kan ha varit att förmedla humor, som med *gomp*. Eftersom bokens protagonist är ett elvaårigt barn antar jag att den tänkta målgruppen är barn i Harrys ålder. Därför lär humorn vara anpassad efter just barn och enligt min undersökning har den norska översättaren lyckats överföra humorn i stor utsträckning. Det framgår tydligt att den norska översättaren inte har

försökt göra en exakt översättning, utan han har försökt hitta lösningar som ger lika stor effekt på målspråket som på källspråket. Undersökningen tyder på att han har både fantasi och finesse, vilket upptäcktes med hjälp av ordboksarbetet.

Bugge Høverstad har alltså flera gånger valt att översätta och anpassa egennamnen i boken. Fördelarna med detta är enligt Oittinens syn på barnboksöversättning att han har tagit hänsyn till barnets läsupplevelse i stället för källtexten (Nikolajeva 2004:23–24). Han har försökt att ge de norska barnen samma läsupplevelse som barnen som har läst källtexten har fått. Nackdelarna med denna typ av översättning är att de barn som läst böcker med översatta namn kan ha svårare att förstå de engelska böckerna och filmerna senare i livet. Framför allt har de kanske inte samma anknytning till personer och platser på originalspråket som ett barn som läst en källtexttrogen översättning. Detta skulle kunna vara ett skäl till att J. K. Rowling inte ville att namnen skulle översättas, vilket framkom i intervjun med Bugge Høverstad (Løvereide 2016). Fördelarna med en källtexttrogen översättning, som Fries-Gedins, är enligt Klingberg att texten kan förmedla kunskap, förståelse och emotionella upplevelser från främmande kulturer som kan utveckla barnen (Klingberg 1977:80, 84). Nackdelen med en källtexttrogen översättning är att den inte är anpassad efter målgruppen och att barnen därför inte får samma läsupplevelse som på källspråket. Till exempel kan de gå miste om humoristiska inslag som gått förlorade vid översättningen.

Pedersens modell och Hermans fyra översättningsstrategier inspirerade mig vid framtagningen av bedömningsskalan. Strategierna finns i avsnitt 3.3 och 3.4. Som tidigare nämnt klassar jag bedömningsskalans första tre bedömningsgrader som källtexttrogn och den fjärde som målspråksanpassad. Resultaten av undersökningen gav en uppfattning om huruvida översättarna har använt sig av en källtexttrogen eller målspråksanpassad strategi. Fernandes strategier för betydelseöverföring (avsnitt 3.3) har varit intressanta för detta arbete som helhet, eftersom den semantiska innebörden var relevant vid bedömningen, speciellt för bedömningsgrad tre och fyra.

6.2 Slutord och framtida forskning

Den här uppsatsens syfte har varit att undersöka den norska och den svenska översättningen av J.K. Rowlings *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. För att ge en inblick i hur översättning

av barnlitteratur kan gå till har jag redogjort för polysystemet och olika synsätt vid barnboksöversättning. Jag har analyserat översättarnas lösningar både kvantitativt och kvalitativt och på så sätt upptäckt olika nivåer av källtexttrogenhet beroende på språk och kategori. Den norska översättarens strategier varierar till exempel mer än den svenska översättarens strategier. Översättarnas strategier beror på kategori, deras inställning till källtexten samt vad de anser är viktigast att bevara och återge. Sammanfattningsvis finns det inte någon strategi som är överlägsen en annan och ofta är inte en strategi renodlat källtexttrogen eller målspråksanpassad. Det är översättarnas fantasi som sätter gränserna. Sammantaget visar undersökningen att Bugge Høverstad har använt sig av målspråksanpassade strategier i större utsträckning än Fries-Gedin, som med några få undantag genomgående har använt sig av en källtexttrogen strategi. Vilken stil och strategi översättarna har valt kommer troligen att påverka läsarna i flera generationer tills det kommer nya översättningar av verket.

Det hade varit intressant att utföra en studie som omfattar alla böckerna utifrån min bedömningsskala av källtexttrohet för att undersöka om respektive översättare förändrar sin översättningsstrategi beträffande egennamn och benämningar genom bokserien, med tanke på att Bugge Høverstad har översatt alla böckerna till norska och Fries-Gedin har översatt alla böckerna till svenska. Vidare hade det även varit intressant med en studie som omfattar textstycken och inte bara enskilda ord eller egennamn, eftersom det skulle kunna visa på översättarnas globala strategier, vilket inte är möjligt när fokus ligger på bara benämningar och egennamn. Kort sagt finns det mer att utforska inom området.

Mischief Managed

Ugagn utfør

Färdig med fuffens

Litteraturförteckning

Primära källor

Rowling, J.K., 1997: *Harry Potter and the Philosopher's stone*. London: Bloomsbury.

Rowling, J.K., 1997: *Harry Potter och de vises sten*. Stockholm: Tiden. Översättning av Lena Fries-Gedin.

Rowling, J.K., 1997: *Harry Potter og de vises stein*. Oslo: Cappelen Damm. Översättning av Torstein Bugge Høverstad.

Sekundära källor

Alvstad, Cecilia, 2018: Children's literature. I: Washbourne, Kelly & Van Wyke, Bert (red.), *The Routledge Handbook of Literary Translation*. London: Routledge. S. 159–180.

Hermans, Theo, 1988: *On Translating Proper Names, with reference to De Witte and Max Havelaar*. London/Atlantic Highlands: The Athlone Press.

Klingberg, Göte, 1977: *Att översätta barn- och ungdomslitteratur – empiriska studier och rekommendationer*. Pedagogiska institutionen. Lärarhögskolan i Göteborg.

Klingberg, Göte, 1986: *Children's fiction in the hands of the translators*. Lund: Gleerups.

Lindqvist, Yvonne, 2002: *Översättning som social praktik: Toni Morrison och Harlequinserien passion på svenska*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Lindqvist, Yvonne, 2005: *Högt och lågt i skönlitterär översättning till svenska*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Nikolajeva, Maria, 2004: "Till otrohetens försvar: Om att svika texten till förmån för barnläsaren" *Barnboken*. (1), S. 23–32.

Oittinen, Riitta, 2000: *Translating for Children*. New York: Garland Publishing, Inc.

Shavit, Zohar, 1981: Translation of Children's Literature as a Function of Its Position in the Literary Polysystem. *Poetics Today* 2:4. S. 171–179.

Venuti, Lawrence, 1995: *The translator's invisibility: a history of translation*. London: Routledge.

Elektroniska källor

Ancestry. 2013: McGonagall/McGonigle. <https://www.ancestry.com/name-origin?surname=mcgonigle> [17.5.2022]

Bugge Høverstad, Torstein, 2010: ”Tingenes rette navn – på norsk”. Norsk Oversetterforening. <https://oversetterforeningen.no/tingenes-rette-navn-pa-norsk/> [18.5.2022]

Cambridge Dictionary <https://dictionary.cambridge.org/> Olika sökord

Dictionary “Dumbledore”. <https://www.dictionary.com/browse/dumbledore> [18.5.2022]

Encyclopedia of Fantasy, 1997: “Fantasy”. <https://sf-encyclopedia.com/fe/fantasy> [10.3.2022]

Fernandes, Lincoln, 2006: “Translation of Names in Children’s Fantasy Literature: Bringing the Young Reader into Play”. *New Voices in Translation Studies 2*, s. 44-57. St Jerome Publishing.

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.134.7754&rep=rep1&type=pdf> [18.5.2022]

Franskt Lexikon <https://www.fransktlexikon.se/> Olika sökord

Harry Potter Fandom https://harrypotter.fandom.com/wiki/Main_Page Olika sökord

Rowling, J.K., u.å.: *About*. <https://www.jkrowling.com/about/> [17.5.2022]

Rowling, J.K., u.å.: *Writing*. <https://www.jkrowling.com/writing/> [17.5.2022]

Kennedy, Maev, 2016: ”JK Rowling posts letters of rejection on Twitter to help budding authors”. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/books/2016/mar/25/jk-rowling-harry-potter-posts-letters-of-rejection-on-twitter> [16.5.2022]

Kågström, Lars, 2016: ”I huvudet på Lena”. Yippie Härnösand. <https://yippieharnosand.se/innehall/reportage/i-huvudet-pa-lena/> [15.5.2022]

Løvereide, Elise, 2016: ”Kvar er greia med Harry Potter?”. *Framtida*. <https://framtida.no/2016/10/26/kva-er-greia-med-harry-potter> [17.5.2022]

Merriam-Webster, u.å.: ”fletching” <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fletching> [17.5.2022]

NAOB – Det norske akademis ordbok <https://naob.no/> Olika sökord

Nordquist, Richard, 2019: “Phonaesthetics (Word Sounds) Glossary of Grammatical and Rhetorical Terms”. *Thoughtco*.

<https://www.thoughtco.com/phonaesthetics-word-sounds-1691471#:~:text=Also%20spelled%20phonesthetics..sound%20clusters%20or%20sound%20types>. [18.5.2022]

Svenska Akademiens ordbok (SAOB) <https://www.saob.se/> Olika sökord

Svenska Akademiens ordlista (SAOL) <https://www.gu.se/svenska-spraket/saol-svenska-akademiens-ordlista> Olika sökord

Svensk ordbok (SO) <https://www.gu.se/svenska-spraket/svensk-ordbok> Olika sökord

Wizardingworld <https://www.wizardingworld.com/> Olika sökord

Bilaga 1**Tabell över egennamn**

Engelska	Svenska	Bedömning sv.	Norska	Bedömning no.
Privet Drive	Privet Drive	1	Hekkveien	4
Dudley Dursley	Dudley Dursley	1	Dudleif Dumling	2
Petunia Dursley	Petunia Dursley	1	Petunia Dumling	2
Vernon Dursley	Vernon Dursley	1	Wiktor Dumling	4
Albus Dumbledore	Albus Dumbledore	1	Albus Humlesnurr	3
Minerva McGonagall	Minerva McGonagall	1	Minerva McSnurp	4
Voldemort	Voldemort	1	Voldemort	1
Lily Potter	Lily Potter	1	Lilli Potter	2
James Potter	James Potter	1	Jakob Potter	4
Harry Potter	Harry Potter	1	Harry Potter	1
Rubeus Hagrid	Rubeus Hagrid	1	Rubeus Gygrid	4
Sirius Black	Sirius Black	1	Sirius Svaart	3
Marjorie Dursley	Marjorie Dursley	1	Margot Dumling	4
Arabella Figg	Arabella Figg	1	Arabella Figg	1
Piers Polkiss	Piers Polkiss	1	Simion Smelkus	4
Hogwarts	Hogwarts	1	Galtvort	3
(the) McKinnons	McKinnons	1	McMesterne	4
(the) Bones	Bones	1	Beiningene	4
(the) Prewetts	Prewett	1	Prunkelne	4
Gringotts	Gringotts	1	Flirgott	3
The Daily Prophet	The Daily Prophet	1	Aftenprofeten	3
Cornelius Fudge	Cornelius Fudge	1	Kornelius Bortfor-Klar (senare Bloeuf)	3
The Leaky Cauldron	Den läckande kitteln	3	Den lekke heksekjel	3
Doris Crockford	Doris Crockford	1	Doris Krukkebekk	4
Dedalus Diggle	Dedalus Diggle	1	Dedalus Dølg	4
Quirinus Quirrell	Quirinus Quirrell	1	Quirinus Krengle	4
Diagon Alley	Diagongränden	4	Diagonallmenningen	4
Nimbus 2000	Nimbus 2000	1	Nimbus 2000	1
Griphook	Griphook	1	Klotak	3
Gryffindor	Gryffindor	1	Griffin	4
Ravenclaw	Ravenclaw	1	Ravnklo	3
Slytherin	Slytherin	1	Smygard	4
Hufflepuff	Hufflepuff	1	Håsblås	4
Flourish and Blotts	Boklund och Alster	4	Blomstring & Kladd	3
Ollivander	Ollivander	1	Olivander	2
Hedwig	Hedwig	1	Hedvig	2

Molly Weasley	Ginny Weasley	1	Gulla Wiltersen	4
Percy Weasley	Percy Weasley	1	Perry Wiltersen	4
Fred Weasley	Fred Weasley	1	Fred Wiltersen	4
George Weasley	George Weasley	1	Frank Wiltersen	4
Ron Weasley	Ron Weasley	1	Ronny Wiltersen	4
Neville Longbottom	Neville Longbottom	1	Nilus Langballe	3
Lee Jordan	Lee Jordan	1	Laffen Styx	4
Bill Weasley	Bill Weasley	1	Rulle Wiltersen	4
Charlie Weasley	Charlie Weasley	1	Kalle Wiltersen	4
Scabbers	Scabbers	1	Skorpus	3
Agrippa	Agrippa	1	Agrippa	1
Ptolemy	Ptolemaios	2	Ptolemeus	2
Grindelwald	Grindelwald	1	Grindelwald	1
Nicolas Flamel	Nicolas Flamel	1	Nicolas Flamel	1
Morgana	Morgana	1	Morgana	1
Hengist of Woodcroft	Hengist av Woodcroft	2	Hengist fra Krattbøl	4
Alberic Grunnion	Alberic Grunnion	1	Alberik Grunning	2
Circe	Kirke	2	Kirke	2
Paracelsus	Paracelsus	1	Paracelsus	1
Merlin	Merlin	1	Merlin	1
Cliona	Cliona	1	Cliona	1
Hermione Granger	Hermione Granger	1	Hermine Grang	2
Crabbe	Crabbe	1	Krabbe	2
Goyle	Goyle	1	Gurgel	4
Draco Malfoy	Draco Malfoy	1	Draco Malfang	2
Trevor	Trevor	1	Tristan	4
Peeves	Peeves	1	Gnav	3
Hannah Abbott	Hannah Abbot	1	Hanna Abom	4
Susan Bones	Susan Bones	1	Susanne Beining	3
Terry Boot	Terry Boot	1	Tom Blom	4
Mandy Brocklehurst	Mandy Brocklehurst	1	Amanda Brunkeberg	4
Lavender brown	Lavender Brown	1	Lavendel Bruun	3
Millicent Bulstrode	Millicent Bulstrode	1	Milly Bylling	4
Justin Finch-Fletchley	Justin Finch-Fletchley	1	Julius Finkenfjær	3
Seamus Finnigan	Seamus Finnnigan	1	Jokum Finnimann	4
Morag MacDougal	Morag MacDougal	1	Morag McDonald	4
Moon	Moon	1	Måning	3
Nott	Nott	1	Nokk	4
Parkinson	Parkinson	1	Parkasen	4
Patil	Patil	1	Patil	1

Sally-Anne Perks	Sally-Anne perks	1	Anna Klara Pomp	4
Lisa Turpin	Lisa Turpin	1	Lisa Tørpin	2
Blaise Zabini	Blaise Zabini	1	Blaise Zabini	1
Sir Nicholas de Mimsy-Porpington	Nicholas de Mimsy-Porpington	1	Sir Nicholas de Mimsy Toppington	2
Nearly Headless Nick	Nästan Huvudlöse Nick	3	Nesten hodeløse Nikk	3
The Bloody Baron	Blodiga Baronen	3	Blodbaronen	3
Severus Snape	Severus Snape	1	Severus Slur	4
Argus Filch	Argus Filch	1	Argus Nask	4
Mrs Norris	Mrs Norris	1	Fru Hansen	4
Madam Pomfrey	Madam Pomfrey	1	Madam Pomfrit	4
Madam Hooch	Madam Hooch	1	Madam Hopp	4
Professor Sprout	Professor Sprout	1	Professor Stikling	3
Professor Binns	Professor Binns	1	Professor Kiste	4
Emeric the Evil	Emeric den onde	3	Emerik den onde	3
Uric the Oddball	Urik den Underlige	3	Urik den einstøe	4
Professor Flitwick	Professor Flitwick	1	Professor Pirrevimp	4
Fang	Fang	1	Hogg	4
Dean Thomas	Dean Thomas	1	Tommy Ding	4
Oliver Wood	Oliver Wood	1	Oliver Qvist	4
Cleansweep seven	Rensopar-sjua	3	Furore 7	4
Gregory the Smarmy	Sliskige Gregory	3	Gregorius den glatte	4
Baruffio	Baruffio	1	Baruffio	1
Angelina Johnson	Angelina Johnson	1	Angelina Johnson	1
Alicia Spinnet	Alicia Spinnet	1	Alliken Spunt	3
Marcus Flint	Marcus Flint	1	Markus Flint	2
Katie Bell	Katie Bell	1	Katti Bull	2
Adrian Pucey	Adrian Pucey	1	Adrian Plom	4
Bletchley	Bletchley	1	Bloehr	4
Terence Higgs	Terrence Higgs	1	Terris Bulter	4
Fluffy	Fluffy	1	Nussi	4
Madam Pince	Madam Pince	1	Madam Knipe	3
Perenelle Flamel	Perenelle Flamel	1	Derenelle Flamel	2
Norbert	Norbert	1	Norbert	1
Ronan	Ronan	1	Ronan	1
Bane	Bane	1	Bane	1
Firenze	Firenze	1	Florens	3
Elfric the eager	Elfric den envise	4	Elfrik den ivrige	3
Hog's Head	Svinhuvudet	3	Galthodet	3
The fat lady	Den tjocka damen	3	Den trinne damen	3

Bilaga 2

Tabell över benämningar

Engelska	Svenska	Bedömning sv.	Norska	Bedömning no.
muggle	mugglare	2	gomp	4
sherbet lemon	citronisglass	4	sitronsutt	4
you-know-who	du-vet-vem	3	han-de-vet	3
the boy who lived	pojken som överlevde	3	gutten som överlevde	3
Grand sorcerer	överstetrollkarl	3	overtrollman	3
Chief warlock	storhäxmästare	3	heksemester	4
knuts	bronsknutar	4	fjong	4
sickle	silversikel	4	sigd	3
galleons	galleoner	2	galleoner	2
black elf	svartalfer	3	gnom	4
Ministry of Magic	Trolldomsministeriet	3	Magidepartementet	3
broomstick	kvast	3	sopelime	3
racer broom	racerkvast	3	racerlime	3
quidditch	quidditch	1	rumpeldunk	4
charm work	förtrollning	3	trylleriarbeid	4
transfiguration	förvandlingskonster	3	transfigurasjon	3
lightning scar	blixtärr	3	lyn-arr	3
dragon heartstring	drakhjärtesträng	3	hjerterøtter av drage	4
platform nine and three quarters	perrong nio och trekvart	3	spor ni og tre kvart	4
Hogwarts express	Hogwarts-expressen	2	Galtvort-ekspressen	3
(Bertie Bott's) all flavoured beans	(Bertie Botts) bönor i alla smaker	3	(Bertram Butts) Allsmaksbønner	3
(Drooble's) best blowing gum	(Droobles) bästa bubbelgum	3	(Sutles) beste ballongtyggegummi	3
chocolate frogs	chokladgrodor	3	sjoklodefrosker	3
pumpkin pasties	pumpapastejer	3	kraniekaker	4
cauldron cakes	kittelkakor	3	heksekjeks	4
licorice wands	lakritsstavar	4	lakristryllestaver	3
sorting hat	sorteringshatten	3	valghatt	4
nitwit	dumbom	3	dåsemikkel	3
blubber	lipsill	3	bælje	4
oddment	stolle	4	snurrepiperi	4
tweak	tokskalle	4	klyp	3
defense against the dark arts	försvar mot svartkonster	3	forsvar mot svartekunster	3
root of asphodel	rot av afodill	3	asfodelus-rot	3
infusion of wormwood	dekot på malört	3	avkok av malurt	3
bezoar	besoar	3	bezoar	1
monkshood	munkluva	3	storchjelm	3

wolfsbane	stormhatt	3	gullhjälm	3
draught of living death	den levande dödens saft	4	den levende døds drikk	3
aconite	akonit	3	giftrot	4
hospital wing	sjukhusflygeln	3	lasarettfløyen	3
rock cakes	hastbullar	4	steinkaker	3
dark wizards	onda trollkarlar	4	svarte trollmenn	3
remembrall	minnsallt	3	forglemei	3
wizard's duel	trollkarlsduell	3	trollmannsduell	3
seeker	sökare	3	speider	4
chaser	jagare	3	jagere	3
quaffle	klonken	4	sluffen	4
goal keeper	målvakt	3	målmannen	3
bludger	klonk	4	klabb	3
beater	slagman	3	knakkere	4
goal posts	målringar	3	målstengene	3
the golden snitch	gyllene kvicken	4	gullsnoppen	4
wand	trollstav	3	tryllestav	3
troll bogeys	trollsnor	3	trollsnørr	3
mountain troll	bergtroll	3	bergtroll	3
The World Cup	Världsmästerskapen	3	World cup-kampen	2
restricted section	den avskilda bokavdelningen	3	begrenset adgang	3
wizard's chess	trollkarlsschack	3	trollmannssjakk	3
cloak of invisibility	osynlighetsmantel	3	usynlighetskappe	3
prefect	prefekt	3	prefekt	3
wizard cracker	smällkramell	4	hekseknall	3
grow-your-own-warts (kit)	gör-dem-själ-vårtor	3	dyrk dine egne vorter-sett	3
head boy	försteprefekt	3	topptillitsmann	3
Mirror of Erised	Mörd-spegeln	3	Speilet Mørd	3
The sorcerer's stone	De vises sten	3	De vises stein	3
elixir of life	livselixir	3	livseliksiren	3
potions	trolldryckskonst	3	eliksirtimene	3
dragon's blood	drakblod	3	drageblod	3
dittany	diptam	3	askrot	3
warlocks' convention	trollkarlsvalet	3	heksekonsiliet	3
Welsh Green	walesisk gröndrake	3	velskgrønne	3
Hebridean blacks	herbidisk svartdrake	3	svarte hebridere	3
Norwegian ridgeback	norsk ryggdrake	4	norsk kamrygg	3
goblin rebellion	svartalfuppror	4	gnomopprør	4
unicorn blood	enhörningsblod	3	enhjørningblod	3
centaur	kentaur	3	kentaur	3
anti-cheating spell	anti-fuskförtrollning	3	anti-fusk-formel	3
forgetfulness potion	glömskedryck	3	glemselsdrikk	3
history of magic	magihistoria	3	magihistorie	3
self-stirring cauldron	självrörande kittel	3	selvrørende heksekjeler	3

warewolf code of conduct	varulvarnas uppföranderegler	3	varulvs-kodeksen	3
dragon dealer	drakhandlare	3	dragehandler	3
the dark arts	svartkonst(er)	3	svartekunst	3
devil's snare	djävulens snara	3	djevelsnare	3
counter curse	motförbannelse	3	motforbannelse	3
wizard photos	trollkarlsfotografier	3	trollmannsfotografier	3